

25.2.2021

KEHA/1371/2021

Viite: HE 253/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston lausunto koskien esitysluonnoksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimisto pitää lakiesitystä kannatettavana. Lakiesitys luo eettisesti kestävästä työperäisestä maahanmuuttoa, jonka turvaaminen on tärkeä tavoite osana työperäisen maahanmuuton lisäämistä. Lisäksi lakiesitys tukee yritysten tervettä kilpailukykyä ja luo tasapuoliset kilpailumahdollisuudet yrityksille, kun työperäisellä hyväksikäytöllä kilpailua vääristävien yritysten toimintaan pystytään entistä paremmin tarttumaan.

Lakiesitys vahvistaa työperäisen hyväksikäytön uhriksi joutuneen oikeusasemaa ja todennäköisesti tukee sitä tavoitetta, että hyväksikäytön uhriksi joutuneen kynnystä ilmoittaa työperäisestä hyväksikäytöstä viranomaisille alennetaan. Tämä on erittäin tärkeää paitsi hyväksikäytön uhriksi joutuneen kannalta, myös siltä kannalta, että viranomaiset saavat tiedon vilpillisesti toimivasta työnantajasta, sillä monesti vilpillisesti toimivat työnantajat toimittavat viranomaisille asiakirjoja, joista tällaista vilpillistä toimintaa ei selviä.

Tämän tukena on kuitenkin tärkeää, lakiesityksessä mainitun mukaisesti, lisätä neuvontaa ja tiedotusta, jotta ulkomainen työntekijä olisi paremmin tietoinen oikeuksistaan työntekijänä. Tämä kokonaisuus myös tukee työperäisen hyväksikäytön ilmituloa viranomaisten tietoon.

Lakiesitys mahdollistaa työperäiseen hyväksikäyttöön ja työnantajan maahantulosäännösten kiertämiseen liittyvien seuraamusten kohdistamisen kaikissa työperäisissä oleskelulupaperusteissa työnantajaan ja toimeksiantajaan sen sijaan että seuraamukset kohdistuisivat työntekijään. Nykytilanteessahan TE-toimisto tarkistaa työsuhteen ehdot ensimmäisen luvan yhteydessä, mutta vasta jatkoluvan yhteydessä saattaa selvittää, ettei vakuutettuja ehtoja olla noudatettu. Tällaisten tilanteiden määrä on kasvanut viimeisen 2 vuoden aikana ja nykyisellään näihin tapauksiin tehty kielteiset osapäätökset kohdistuvat työnantajaa enemmän työntekijän oleskeluluvan hakiin.

Lakiesityksessä tarkennetaan ja uudistetaan 187§:n sisältöä. Uudenmaan TE-toimisto näkeekin hyvänä, että kyseisen pykälän sisältöä päivitetään sillä tarkennettu sisältö todennäköisesti alentaa kynnystä käyttää pidättäytymispäätöstä TE-toimistoissa.

Lakiesityksen 187§:ssä TE-toimiston pidättäytymispäätös määriteltäisiin enintään 6 kuukauden pituiseksi. Monilla työperäisen hyväksikäytön riskialoilla toimivat työnantajat ovat usein mikro- ja pk-yrityksiä, jotka hakevat muutamia työntekijän oleskelulupia vuodessa. Käytännössä 6 kuukauden pidättäytymispäätös ei välttämättä ennaltaehkäisisi hyväksikäyttötilanteiden syntymistä tai toimisi ehdotuksen mukaisesti valvontatyypisenä ja korjaamiseen tähtäävänä, koska 6kk:n pidättäytymispäätös ei vaikuttaisi näiden yritysten toimintaan juurikaan. Toki esimerkiksi aluehallintovirastojen tekemät ulkomaalaisvalvonnan tarkastukset voivat toimia 6kk:n pidät-

25.2.2021

KEHA/1371/2021

täytymispäätösten tukena osana valvontaa, mutta esimerkiksi enintään vuoden pituinen pidättäytymispäätös todennäköisesti toimisi paremmin osana valvontaa. Tärkeintä kuitenkin on, että pidättäytymispäätöksen jälkeen työnantajan toiminta ei jatkuisi samanlaisena kuin ennen pidättäytymispäätöstä.

Lakiesityksen 187§:n perusteluissa nostetaan esille, että "työnantajan palveluksessa jo olevilla ulkomaalaisilla olisi mahdollisuus saada jatko-oleskelulupa.". TE-toimiston tulee myös työntekijän oleskeluluvan jatkolupahakemuksen yhteydessä varmistua työnantajan edellytyksistä, joten pidättäytymispäätöksen saaneen työnantajan työsuhteisiin tuskin useissa tapauksissa olisi tästä huolimatta mahdollista tehdä myönteistä osapäätöstä. Näissä tilanteissa seuraamukset kohdistuvat työnantajaa enemmän työntekijän oleskeluluvan hakijaan. Huomioiden tämä ja edellä esitetty huomio pidättäytymispäätöksen pituudesta voisi olla tarpeen ottaa myös jatkoluvat osaksi pidättäytymispäätöspykälää.

Uudenmaan TE-toimisto näkee erittäin kannatettavana, että lakiesityksen mukaan 187§:n pidättäytymispäätös koskee myös yritysten vastuuhenkilöitä.

187§:n perusteluissa on määritelty, että TE-toimisto tekisi kehotuksen työnantajalle työsuhteen ehtojen korjaamiseksi ja tiedottaisi kehotuksen antamisesta myös työsuojeluviranomaista. Lain tarkoituksen toteutumisen kannalta on tärkeää edistää viranomaisten mahdollisuuksia saada tietoa toisilta viranomaisilta ja 187§:n perusteluihin liittyen voisi olla tarpeen säätää siitä, että TE-toimisto voisi oma-aloitteisesti antaa työsuojeluviranomaiselle salassapidettävääkin tietoa, sillä työsuojeluviranomaisella on joka tapauksessa laaja tiedonsaantioikeus ja nyky-muotoisena tiedonvaihto TE-toimiston ja työsuojeluviranomaisen välillä ei tue parhaalla tavalla lain tarkoitusta ja viranomaisten tehokasta toimintaa.

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston näkemyksen mukaan ulkomaalaisten työntekijöiden ja yrittäjien työehtoja ja lupavalvonta-asioiden neuvottelukunnan siirtäminen työ- ja elinkeinoministeriöön tukee lain tavoitteiden toteutumista.

Sallamari Salonen
Palveluvastaava

TIEDOKSI

Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan TE-toimisto